

Rettighetsslottet

Redd Barnas digitale undervisningsmaterieell for de yngste

Undervisningsopplegg

til
atte
slottsbesøk

for å lære barn

om barns
rettigheter

Redd Barna

www.reddbarna.no/rettighetsslottet

Innhold

Rettighetsslottet – et digitalt undervisningsmaterie	3
Introduksjon av Rettighetsslottet	4
Slottsbesøk – opplegg 1	5
Slottsbesøk – opplegg 2	5
Slottsbesøk – opplegg 3	6
Slottsbesøk – opplegg 4	6
Slottsbesøk – opplegg 5	7
Slottsbesøk – opplegg 6	8
Slottsbesøk – opplegg 7	9
Slottsbesøk – opplegg 8	10
Barnekonvensjonen	11

Last ned eller bruk Rettighetsslottet via Internett:
www.reddbarna.no/rettighetsslottet

For mer informasjon om Redd Barnas øvrige undervisningsmaterie

Utgiver: Redd Barna 2012
Prosjektledere: Arnhild Midgaard og Ina Bøe
Tekst: Arnhild Midgaard, Christine Hope og Hanna-Marie Ringdal
Grafisk design: ...Terry Illustrasjon: Tomas Drefvelin
Støttet av: NORAD

Takk til:
Katta og Dr. Brandts barnehage for mulighet til å prøve ut det digitale materialet.
En særlig takk til Hanna-Marie Ringdal, pedagogisk leder i Katta barnehage og frivillig i Redd Barna,
for bidrag underveis i produksjonen av dette heftet.

Are Kalvø, Tomas Henriksen og Monica Borg Fure for stemmer til rettighetene og filmene,
samt Tomas Drefvelin for en morsom rettighetsboogie.

Tomas Drefvelin for tegningen av Rettighetsslottet, Xvision og Inge Lie for utviklingen av den digitale versjonen
og til ansatte, partnere og barn i Nicaragua for bidrag til produksjonen.

Rettighetsslottet

– et digitalt undervisningsmaterie

Rettighetsslottet er utviklet av Redd Barna i 2011–2012, og er et digitalt undervisningsmaterie

I skjemaet under foreslår vi åtte ulike undervisningsopplegg knyttet til artikler i Barnekonvensjonen. Sidetallet viser til en mer detaljert beskrivelse av aktivitetene og generelle mål med disse. Noen steder henviser vi også til mål i Rammeplanen for barnehager (2006). Hvert «slottsbesøk» kombinerer bestemte deler av Rettighets-

Slottsbesøk	Tema	Stikkord undervisningsopplegg	Les mer
I. gang	Introduksjon av Rettighetsslottet	Trykt plakat, Rettighetsslottet og samtale	side 4
Opplegg 1	Bli tatt vare på (artikkel 20)	Rettighetsslottet, film, samtale og tegneoppgave	side 5
Opplegg 2	Gå på skole og lære nye ting (artikkel 28)	Rettighetsslottet, film og samtale	side 5
Opplegg 3	Hjelp ved sykdom (artikkel 24)	Rettighetsslottet, film og samtale	side 6
Opplegg 4	Lek og hvile (artikkel 31)	Rettighetsslottet, samtale og aktiviteten Hva kan vi leke?	side 6
Opplegg 5	Hvem bestemmer? (artikkel 3)	Rettighetsslottet, samtale og rollespill	side 7
Opplegg 6	Ha meninger, bli hørt og lyttet til (artikkel 12)	Rettighetsslottet, samtale, fotooppdrag og lag rettighetssang	side 8
Opplegg 7	Alle skal ha et navn (artikkel 7)	Rettighetsslottet, samtale, spesielle navnelapper og lek om navn	side 9
Opplegg 8	Identitet, tros- og tankefrihet (artikkel 14)	Rettighetsslottet, samtale og dukketeater/kosedyrsamtale	side 10

Ved enkelte av illustrasjonene vil bildet bli større, og du vil kunne se følgende ikoner:
Bilde av brun ropert: Trykk på denne og du vil høre en rettighet bli lest på bokmål.
Bilde av lilla ropert: Trykk på denne, og du vil høre en rettighet bli lest på nynorsk.
Bilde av skjerm: Trykk på denne og du vil komme til en side der du kan se film om denne rettigheten.

Når vi snakker med barn om hvordan barn kan ha det vanskelig, er det viktig å understreke at det alltid er de voksnes ansvar å hjelpe barn som har det vondt. Det er derfor viktig at barn sier fra til voksne hvis de ser at andre barn har det vondt, slik at de kan få hjelp til å få det bedre.

Introduksjon av Rettighetsslottet

BARNEKONVENSJONEN SIER

AT ALLE BARN HAR DE SAMME RETTIGHETENE UANSETT HVEM DE ER, OG HVOR DE BOR.

BARNEKONVENSJONEN SIER AT ALLE BARN HAR RETT TIL Å FÅ VITE OM RETTIGHETENE SINE.

Kort forklaring til barn om hva Barnekonvensjonen er

Barnekonvensjonen, eller barns rettigheter, er en avtale som mange voksne har lovet å følge, og som gjelder alle barn i hele verden. Den sier noe om hva barn trenger for å kunne ha et trygt og godt liv.

Verden er oppdelt i mange land, og i alle land bor det barn som denne avtalen gjelder for. Det er de som bestemmer i landet, som har skrevet under på at de vil at Barnekonvensjonen skal gjelde for barn i det landet. Det betyr ikke at alle barn har alt de trenger for et trygt og godt liv. Det er voksne som har ansvaret for at barn får rettighetene sine, men barn kan hjelpe til hvis de vil og kan. Det er også de voksne som har ansvaret for at alle barn får vite om rettighetene sine; en rettighet som også står i Barnekonvensjonen. Den rettigheten får dere faktisk akkurat nå, siden dere nå skal lære om mange rettigheter.

Vis frem den trykte rettighetsplakaten.

Heng den opp et egnet sted og la alle barna få litt tid til å studere den.

Gå inn i Rettighetsslottet.

Dette er Rettighetsslottet. For at vi skal kunne se og høre alt som skjer i slottet, må vi bruke et forstørrelsesglass. Vet alle hva det er? Hvis vi er skikkelig heldige, finner vi kanskje noen steder der vi kan få se en liten film om barn i andre land. Og er det mange filmer, må vi komme tilbake hit en annen dag for å se mer. Her er det mye som beveger seg og lager lyd; la oss undersøke slottet sammen!

Gå til rockeren og lytt til rettighetsboogien.
Gå til globusen og lytt til artikkel 2.

La barna få flytte selv eller bestemme hvor forstørrelsesglasset skal flyttes på plakaten. Dere kan lytte til rettigheter der roperter dukker opp i bildet.

SLOTTSBESØK – OPPLEGG 2

SLOTTSBESØK – OPPLEGG 1

ALLE BARN HAR RETT TIL Å BLI TATT VARE PÅ (film)

Mål med aktiviteten

Få kjennskap til at barn har rett til omsorg og til å bli tatt vare på, enten av foreldre eller fosterpersoner. La barna reflektere rundt bevisstheten om seg selv som en del av en større helhet; som en del av en familie og som en del av samfunnet.

Bruk Rettighetsslottet og finn de bildene som viser voksne som passer på barn, lytt til disse rettighetene. Når dere kommer til tåteflaskebildet, kan dere se film om retten til beskyttelse.

Samtale i ring, kast ball til hverandre – den som har ballen, kan snakke, alle får ballen en gang hver:

Tema: Hvordan kan vi bli tatt vare på av voksne?

- Hva gjør voksne for at dere skal ha det bra? (Hjemme, på skolen, hos besteforeldre osv.)
- Hva liker dere å gjøre sammen med voksne når dere ikke er i barnehagen?
- Finnes det voksne som kan hjelpe hvis man ikke har det bra hjemme? Hvem er de?
- Hva kan dere gjøre hvis dere ser at et annet barn ikke har det godt hjemme?
- Har dere noen faste ting dere alltid gjør før dere legger dere? (Tannpuss, nattahistorie osv.)

Tema: Likt og forskjellig mellom Norge og Nicaragua

Se filmen en gang til og se etter hva som er likt/ forskjellig i deres liv og livet til Andrea.

Tegneoppgave

Klipp ut store hjerter og tegn det du liker aller best å gjøre sammen med en voksen i familien din. Alle får vise tegningene sine og fortelle hva de har tegnet. Hjertene kan limes i en stor hjerteformasjon på et stort ark eller veggen.

ALLE BARN HAR RETT TIL Å GÅ PÅ SKOLE OG TIL Å LÆRE NYE TING (film)

Mål med aktiviteten

Vite at barn har ulike muligheter i verden. Få økt forståelse for at ting som mange kanskje tar for gitt, ikke er en selvfølge for andre barn.

Bruk Rettighetsslottet og la barna finne illustrasjoner av barn som lærer seg noe.

Lytt til rettighet ved jente som leser i bok.

Klikk på skjerm og se hele filmen.

Se filmen en gang til, men stopp filmen etter bestemte sekvenser. Spørsmål til dialog kan være:

Maria har kommet til skolen:

- Hvordan kom Maria seg til skolen?
- Hvordan kommer du deg til barnehagen/skolen?
- Hvorfor er det noen barn som ikke får gå på skole i Nicaragua?

På skolen og lunsj:

- Hva betyr det å ha nedsatt funksjonsevne?
- Noen er født med en sykdom som skader hjernen, og som kan gjøre at de for eksempel ikke klarer å gå, eller som gjør det vanskelig å bevege noen deler av kroppen, slik som hos Maria. Noen får nedsatt funksjonsevne hvis de blir alvorlig skadet i en ulykke.
- Hvem hjelper Maria på skolen?
 - Hvilke aktiviteter gjør de på skolen?
 - Hva er forskjellig på vår skole / i vår barnehage og Marias skole? Hva er likt?

Etter filmen:

- Hvem er Maria spesielt glad for å ha i livet sitt?
- Hvorfor er det viktig å gå på skolen? Hvorfor er det viktig å lære nye ting?
- Lærer man noe i barnehagen?
- Hva gleder du deg til med å begynne på skolen? / Hva var det beste med å begynne på skolen?

SLOTTSBESØK – OPPLEGG 3

SLOTTSBESØK – OPPLEGG 4

ALLE HAR RETT TIL LEK OG HVILE (stemme)

HVIS ET BARN BLIR SYKT,
HAR BARNET RETT TIL Å FÅ HJELP (film)

Mål med aktiviteten

Få kjennskap til retten barn har til å få hjelp ved sykdom. Lære om at vi kan beskytte oss mot smitte og sykdom (håndvask og vaksine), og at alle barn bør ha lik mulighet til legehjelp og nødvendig medisin.

R06, kap. 3.6: Barnehagen skal bidra til at barn møter verden utenfor familien med tillit og nysgjerrighet.

Lytt til rettigheten ved bildet av barn som får hjelp av lege.

Klikk på skjerm og se hele filmen.

Se filmen en gang til, men stopp filmen etter bestemte sekvenser. Spørsmål til dialog kan være:
(Ved ja/nei-spørsmål kan barna svare med håndsopprekning eller med tommel opp for ja og ned for nei.)

Legebesøket:

- Hvor mange av dere har vært hos legen?
- Måtte dere sitte og vente på et venterom sånn som Miguel gjør?
- Hvordan kom han seg til legen?
- Så dere noe på veien som var likt eller forskjellig fra hvordan ting er der du bor?

Håndvask og vaksine til små barn:

- Er det noen her som husker at de har fått vaksine?
- Hvorfor får vi vaksiner?
- Dere så også at barna lærte å vaske hendene sine, hvorfor er det viktig?

(I Norge får alle barn de vaksinene de trenger, men i Nicaragua jobber man fortsatt med å gi alle barn dette.)

Mat på skolen:

- La dere merke til hva barna fikk å spise på skolen?
- Har dere noen gang spist det?
- Hvorfor er mat viktig for oss mennesker?
- Hvorfor tror dere barna får mat på skolen, i stedet for å ha med matpakke?

Mål med aktiviteten

Få kjennskap til ulike grunner til at lek og hvile er viktig for barn, og at dette er rettigheter barn har. Inspirere til nye former for lek.

R06, kap. 2.2: Leken har egenverdi, den er barnas egen uttrykksform og er en viktig side ved barnekulturen. Leken har mange uttrykksformer og kan gi forståelse og vennskap på tvers av alder og språklig og kulturell ulikhet.

Bruk Rettighetsslottet og la barna finne illustrasjoner av barn som leker eller hviler seg.

Lytt til rettigheten som blir lest opp ved basketball-spilleren.

Spørsmål til dialog kan være:

- Hva liker du å leke? Hva er det beste med lek?
- Hender det at dere ikke får lov til å leke? Hvorfor?
- Kan det være andre grunner til at barn ikke får leke?
- Det at alle barn har rett til å leke, betyr det at dere kan leke akkurat når dere vil, og så mye dere vil?
- Hva trenger vi for å leke?
- Har alle barn like mange leker som dere har?
- Hva kan dere leke hvis dere ikke har noen ting å leke med, annet enn det dere finner i naturen?

Gjør aktiviteten «Hva kan vi leke?»

Siden alle barn har rett til å leke, er det viktig at alle barn kan få være med og leke også. I denne aktiviteten skal barna selv finne på leker. Først skal de finne på en lek to og to kan leke. Alle får leke litt og vise leken frem til de andre. Så går de sammen tre og tre, så fire og fire og til slutt alle. Vis og snakk om lekene etter hver gang. Her kan man også gjøre oppmerksom på at det går an å invitere flere med på leken, og snakke litt om hva vi gjør hvis noen ikke kan reglene for en bestemt lek. De voksne kan også lage lister med alle de gode ideene til leker som kommer frem, og sortere dem etter hvor mange som kan være med. Snakk litt om at man kan bytte lek hvis flere plutselig vil være med og leke.

Det finnes også forklaringer til leker fra Guatemala på side 27 i metodikkheftet fra Redd Barna. (Barnerettigheter – ideer til metodiske opplegg i barnehage og småskole kan lastes ned fra www.reddbarna.no/rettighetsslottet)

SLOTTSBESØK – OPPLEGG 5

DE SOM BESTEMMER
SKAL ALLTID TENKE PÅ

HVA SOM ER BEST FOR BARN (stemme)

Mål med aktiviteten

Få økt bevissthet om egne og andres behov, og at man må tenke på hvordan handlinger og oppførsel kan ramme andre, for eksempel barn i en familie. Gi barna en begynnende forståelse av det samfunnet de er en del av, og hvordan dette er bygget opp.

Bruk Rettighetsslottet og spør barna om de ser noen som bestemmer over barn. (Politimannen, kanskje legen og mulig forelder med tåteflaske og med spade)

Lytt til rettigheten ved politimannen.

Samtale i ring, kast ball til hverandre – den som har ballen, kan snakke, alle skal få ballen en gang hver.

Spørsmål til dialog kan være:

- Hvem er det som bestemmer over dere?
- Hva gjør mamma og pappa eller den/de hjemme for at dere skal ha det bra?
- Hvorfor kan voksne være strenge av og til?
- Kan det være bra for dere at voksne er strenge av og til?
- Har dere eksempler på ting dere kan ha lyst til å gjøre som ikke er bra for dere? (For eksempel spise 10 is eller balansere på en høy mur ...)
- Spør voksne hjemme og i barnehagen om deres mening før de bestemmer ting?

Rollespill om hvordan voksne er strenge

Barna skal samarbeide to og to. De skal vise hverandre hvordan voksne kan være strenge på en dårlig måte og en god måte. Én må være den voksne, og én må være barnet. De velger ett eksempel og viser det for de andre.

SLOTTSBESØK – OPPLEGG 6

**ALLE BARN HAR RETT TIL Å SI HVA DE MENER,
OG BLI HØRT (stemme)**

Mål med aktiviteten

Bidra til å styrke barnas egen identitet og selvfølelse.

R06, kap. 1.3: Barnehagen skal formidle grunnleggende verdier som fellesskap, omsorg og medansvar og representere et miljø som bygger opp om respekt for menneskeverd og retten til å være forskjellige.

R06, kap. 1.5: Barns rett til ytringsfrihet skal ivaretas, og deres medvirkning må integreres i arbeidet med barnehagens innholdsområder.

Bruk Rettighetsslottet og spør barna om de ser noen som prøver å bli hørt? Hvordan prøver de å bli hørt? (Rockeren gjennom sang, barn som holder tale i roper, og barn som holder rettighetsbanneret)

Lytt til rettigheten ved barnet med roper.

Noen voksne mener barn er altfor opptatt av retten til å bli hørt. Bruk derfor litt tid på å snakke med barna om hva det betyr å bli hørt: *Å bli hørt er ikke alltid det samme som å bestemme. Det betyr at vi forteller hva vi trenger eller har lyst til, slik at andre kan ta hensyn til det. Hvis vi ikke sier fra, kan de ikke vite. Det er også nødvendig at andre må lytte for at noen skal bli hørt. Det gjelder både*

barn imellom og mellom barn og voksne. Man har derfor plikt til å lytte til hverandre hvis alle skal få innfridd retten til å bli hørt.

Gjør fotooppdrag

R06, kap. 3.6: Barn skal medvirke i å utforske og oppdage nærmiljøet sitt.

Dette er en flott aktivitet for å kartlegge hvordan barna har det i barnehagen / på skolen / i nærmiljøet. Resultatene fra aktiviteten kan med fordel vises frem til foreldre også. Det er lurt å la barna jobbe i mindre grupper. De skal først bli enige om tre ting i barnehagen / på skolen / i nærmiljøet som ikke er så bra. Så skal de bli enige om tre ting de synes er bra. Alle er kanskje ikke enige om alt, og det er greit, men alle må få med noe de mener, og som er viktig for dem.

Gruppen får så et kamera for å ta bilder av de «bra» og «dårlige» situasjonene de har blitt enige om. Andre voksne og barn kan være skuespillere for bildene som tas. Bildene blir så fremkalt eller skrevet ut og limt på en plakat. Plakaten pyntes med tekster under bildene og fine overskrifter. Bildene kan også vises frem på pc, men det blir ofte enda finere om man lager en plakat som man kan ha hengende. Plakaten vil da kunne være en god påminnelse for voksne og barn om hva som er dårlig og bra i barnehagen/skolen. Videre vil den kunne brukes for å planlegge hvordan man kan gjøre noe med det dårligste og ta vare på det som er bra.

Lag en rettighetssang

med inspirasjon fra rockegutten. Eller lag musikk/sang som forteller noe dere vil at andre skal høre.

SLOTTSBESØK – OPPLEGG 7

**ALLE BARN HAR RETT TIL ET NAVN
(stemme)**

Mål med aktiviteten

Bidra til å styrke barns identitet og selvfølelse. Identitet for barn er ofte nær knyttet til navn, da dette er noe av det første de lærer å identifisere seg selv med, og noe de er svært opptatt av.

Bruk Rettighetsslottet og vis dem gutten som går over brua med passet i hånden. Spør om alle vet hva et pass er.

Lytt til rettigheten ved gutten med pass i hånden.

Samtale i ring, kast ball til hverandre – den som har ballen, kan snakke, alle skal få ballen en gang hver.

Spørsmål til dialog kan være:

- Visste dere at det å ha et navn er en rettighet som alle barn har?
- Hva bruker vi navnet vårt til?
- Hva hadde skjedd / hvordan hadde det vært hvis vi ikke hadde noe navn?
- Eller hvis alle hadde hatt samme navn?
- Hva forteller personers etternavn oss?

Det er nødvendig å ha et navn for å kunne få en fødselsattest. En fødselsattest er et papir med informasjon om hvilket land i verden du er født i, hvem som er mammaen og pappaen din, og når du er født. Dette er et viktig papir og gjør at det landet du bor i, vet at du finnes og bor der. Da kan du få hjelp hvis du blir syk, og du kan få begynne på skolen når du er gammel nok. I noen land blir mange barn født hjemme og ikke på sykehus. Da er det ofte at foreldrene må gå langt med barnet sitt for å få en slik

fødselsattest, bevis på at barnet deres er født og finnes. Hvis de ikke gjør det raskt etter at barnet er født, er det sånn i en del land at de må betale penger for å gjøre det senere. Hvis familien har veldig lite penger, kan det hende de ikke har råd til å betale for det. Det kan da bety at barnet ikke får begynne på skole. Det er feil og veldig urettferdig. Mange voksne jobber derfor for å forandre på dette, gjøre det lettere for foreldre å registrere barna sine tidlig.

Klipp ut noen fine papplapper

hvor barna tegner et lite bilde av seg selv og skriver navnet sitt ved siden av. Lappene tas med hjem med en forklaring til foreldrene: *Skriv stikkord sammen med barnet ditt om hennes/hans navn på lappen hun/han har med hjem i dag.*

Forslag til hva dere kan ta med av informasjon:

- Hvor lang tid tok det før navnet ble bestemt?
- Hvor kommer navnet fra?
- Har navnet en betydning?
- Hvorfor valgte dere dette navnet?

Gjør noe / lag noe uten å bruke navn

(for eksempel bake boller, bygge et tårn av klosser, sand eller avisapapir). Hvordan skal vi da kommunisere?

To barn bytter navn

Den voksne stiller spørsmål med navn, ber en av barna gjøre noe osv. Det er vanskelig å lyde et annet navn enn sitt eget.

SLOTTSBESØK – OPPLEGG 8

ALLE BARN HAR RETT TIL
Å TENKE OG TRO PÅ DET DEVIL (stemme)

Mål med aktiviteten

Bevisstgjøre barn på ulike sider ved dem selv og den kulturen de tilhører, på særegne kjennetegn og på felles-trekk med andre.

R06, kap. 2.4: Barneheten skal bidra til at barn utvikler trygghet på og stolthet over egen tilhørighet og respekt for andres kulturelle verdier og ytringer.

R06, kap. 3.5: Barneheten skal bidra til at barna utvikler toleranse for hverandre og respekt for hverandres bakgrunn, uansett kulturell og religiøs eller livssynsmessig tilhørighet.

Bruk Rettighetsslottet og spør barna om de ser noen som ser ut som de tenker.

Lytt til rettigheten ved jenta som ser seg i speilet.

Barns rett til identitet og til å være seg selv er et viktig område i Barnekonvensjonen. I arbeidet med denne rettigheten kan det være fint å snakke om at mennesker er både like og forskjellige, at man har ulike kjennetegn, evner, egenskaper osv. Videre at alle har rett til å uttrykke seg, vise frem sin kultur og frihet til å være den de er – så lenge dette ikke skader andres frihet til å være den de er.

Samtale i ring, kast ball til hverandre – den som har ballen, kan snakke, alle skal få ballen en gang hver.

Spørsmål til dialog kan være:

- Hva liker dere å gjøre, leke, lese, høre på, spise osv.? Andre som liker det hun/han sier?
- Finnes det ting gutter ikke kan gjøre, selv om de liker

det? Finnes det ting jenter ikke kan gjøre, selv om de liker det? (Skal kanskje leke, idrett og hobbyer få styre hva vi gjør, mer enn hva noen har bestemt at er gutte- og jenteting? Tar de kanskje helt feil?)

- Er det noe annet enn det vi har snakket om, som gjør akkurat dere til de dere er, hver og en av dere? Har dere noe som er veldig typisk dere? Eller noe som kanskje er veldig viktig for dere?

Dukketeater/kosedyrstale med temaet: Hva tenker og tror min dukke/kosedyr?

Dere kan lage dukkene selv først, men tenk gjennom hvordan de skal se ut, og hvilke klær de liker. Eller dere kan bruke kosedyr til denne aktiviteten.

Del 1: To og to barn går sammen og spør hverandre om hva deres dukker/kosedyr tenker, tror og kanskje lurer på om den andre. De voksne kan gå rundt og lytte til de forskjellige samtalene og/eller la barna få vise frem en del av sin samtale for hverandre.

Del 2: To og to barn går sammen og lar dukkene/kosedyrene snakke sammen om hva de tror gjør den andre lei seg, hva de tror gjør den andre glad, og hva de tror den andre tenker om dem. Den andre må svare på om det er riktig eller galt, og, hvis det er galt, hva som kan gjøre dem lei og glad.

Barnekonvensjonen - Redd Barnas kortversjon

- 1. Alder 18 år**
Alle under 18 år er barn, dersom ikke en tidligere alder er lovfestet av staten.
- 2. Ingen diskriminering**
Konvensjonens rettigheter gjelder for alle barn uten forskjellsbehandling og uten hensyn til barnet og dets foreldres rase, farge, kjønn, språk, religion, opprinnelse, eiendom, funksjonshemming eller oppfatninger. Staten skal sørge for at ingen diskrimineres.
- 3. Til barnets beste**
Handlinger som angår barn som foretas av myndigheter og organisasjoner skal først og fremst ta hensyn til barnets beste. Staten skal sørge for at de institusjoner og tjenester som har ansvaret for omsorgen eller vernet av barn, har den standard som er fastsatt, særlig med hensyn til sikkerhet, helse, personalets antall og kvalifikasjoner så vel som overoppsyn.
- 4. Statens ansvar**
Det er statens ansvar å sette barnrettighetene ut i livet.
- 5. Foreldreansvaret**
Staten skal respektere de rettigheter og plikter foreldre og andre foresatte har for å gi barnet veiledning og støtte slik at barnet skal kunne hevde konvensjonens rettigheter.
- 6. Rett til liv**
Staten plikter så langt som mulig å sørge for at barn overlever og får utvikle seg.
- 7. Navn og statsborgerskap**
Barnet har, umiddelbart etter fødselen, rett til navn og nasjonalitet, og så langt det er mulig, å kjenne til sine foreldre og få omsorg av dem.
- 8. Identitet**
Staten skal respektere barnets rett til å bevare sin identitet, herunder nasjonalitet, navn og familierelasjon. Dersom et barn ulovlig blir fratatt slik identitet skal staten hurtig bistå med gjenopprettelse.
- 9. Holde familien sammen**
Barnet skal ikke atskilles fra sine foreldre mot sin vilje, unntatt når dette er nødvendig av hensyn til barnets beste.
- 10. Gjenforene familien**
Søknader om familiegjenforening over landegrensar skal behandles på en positiv, human og rask måte. Barnet har rett til regelmessig kontakt med begge foreldre.
- 11. Ulovlig bortføring og tilbakehold**
Staten skal bekjempe at barn blir tatt ulovlig ut av et land eller hindret fra å vende tilbake, og skal inngå avtaler med andre land for å få til dette.
- 12. Å si sin mening og bli hørt**
Barnet har rett til å si sin mening i alt som vedrører det og barnets meninger skal tillegges vekt.
- 13. Få og gi informasjon**
Barnet har rett til ytringsfrihet, til å søke, motta og spre informasjon og ideer av alle slag og på alle måter.
- 14. Tanke-, samvittighets- og religionsfrihet**
Barnet har rett til tanke-, samvittighets- og religionsfrihet. Staten skal respektere foreldrenes retter og plikter til å opplyse barnet om sine rettigheter i slike spørsmål.
- 15. Organisasjonsfrihet**
Barnet har rett til organisasjons- og forsamlingsfrihet.
- 16. Rett til privatliv**
Barnet skal ikke utsettes for vilkårlig eller ulovlig innblanding i sitt privatliv, i familien, i hjemmet eller i korrespondansen sin. Det skal beskyttes mot ulovlig angrep mot ære og omdømme.
- 17. Massemedia**
Staten skal sikre barn tilgang til informasjon fra et mangfold av nasjonale og internasjonale kilder. Staten skal oppmuntre massemedia og foreleggere til å spre informasjon som skaper forståelse, kunnskap, sosiale ferdigheter og velvære, og til å lage eget barnestoff, også for minoritetsbarn. Staten skal beskytte barna mot skadelig informasjon
- 18. Foreldreansvaret**
Begge foreldrene har et hovedansvar for barnets omsorg og utvikling etter hva som er best for barnet. Staten skal gi støtte og sikre utvikling av institusjoner, tjenester og tiltak for omsorg for barn, herunder også ta hensyn til utarbeidende foreldre.
- 19. Beskyttelse mot misbruk**
Staten skal beskytte barnet mot fysisk eller psykisk mishandling, forsømmelse eller utnyttelse fra foreldre og andre omsorgspersoner.
- 20. Barn uten omsorg fra familien**
Barn som er uten familiemiljø, har særlig rett på beskyttelse og omsorg, for eksempel ved plassering i fosterhjem, eller om nødvendig, ved egnet institusjon eller ved adopsjon.
- 21. Adopsjon**
Nasjonal og internasjonal adopsjon skal bare finnstet i samsvar med loven, og skal være autorisert av myndighetene. Adopsjon utenlands skal ikke resultere i urettmessig økonomisk fortjeneste, og bør betraktes som et alternativ til omsorgstiltak i barnets opprinnelsesland.
- 22. Flyktningbarn**
Barn som søker flyktningstatus eller som anses som flyktninger, skal få nødvendig vern og humanitær hjelp. Staten skal i samarbeid med internasjonale organer hjelpe et barn som er alene til å bli gjenforent med sine foreldre.
- 23. Barn med funksjonshemminger**
Barn med psykiske og fysiske funksjonshemminger har rett til å leve et fullverdig og anstendig liv under forhold som sikrer dets verdighet, fremmer selvtilit, og letter barnets aktive deltakelse i samfunnet. Et funksjonshemmet barn har rett til særskilt omsorg. Barnet skal få undervisning, opplæring, helsestjenester, rehabiliteringstjenester, forberedelse til arbeidslivet og rekreasjonsmuligheter for å oppnå best mulig integrering og individuell utvikling. Staten skal samarbeide med andre land om dette, og ta spesielt hensyn til utviklingslandenes behov.
- 24. Helse**
Barnet har rett til å få den best mulige medisinske behandling og hjelp til å komme seg etter sykdom. Staten skal arbeide for å redusere spedbarns- og barnedødelighet, sikre at alle barn får nødvendig legehjelp, gi god helsemessig omsorg til mødre etter fødselen, bekjempe sykdom og gi orientering og utdanning om helse og riktig ernæring. Staten skal også avskaffe helsefarlige tradisjoner, samarbeide med andre land og særlig ta hensyn til utviklingslandenes behov.
- 25. Barn under offentlig omsorg**
Barn plassert i omsorgstiltak utenfor familiemiljøet har krav på regelmessig vurdering av behandlingen og oppholdet der.
- 26. Sosialtjenester**
Staten skal sikre at barnet får den sosiale hjelpen og den økonomiske støtten det har krav på etter landets lover.
- 27. Levestandard**
Barnet har rett til en levestandard som er tilstrekkelig på alle områder. Foreldrene, eller andre som har ansvar for barnet, har det grunnleggende ansvaret for å sikre de livsvilkårene som er nødvendig for barnets utvikling. Staten har plikt til å støtte de foresatte.
- 28. Utdanning**
Barnet har rett til utdanning. Staten skal gjøre grunn-skoleutdanningen gratis og obligatorisk og gjøre ulike former for videregående utdanning tilgjengelig for alle barn, og sette i verk tiltak for å redusere tallet på de som ikke fullfører skolegangen. Disiplin i skolen skal utøves på en måte som er forenlig med barnets menneskeverd. Staten skal også fremme internasjonalt samarbeid om utdanning, og særlig ta hensyn til utviklingslandenes behov.
- 29. Målet med utdanning**
Utdanningen skal fremme utvikling av barnets personlighet, og teoretiske og praktiske ferdigheter. Den skal skape respekt for menneskerettighetene og fremme holdninger om fred, toleranse, og vennskap mellom folk. Utdanningen skal skape respekt for naturen, og for barnets egen og andres kultur.

- 30. Minoriteter og urbefolkning**
Barn som tilhører en minoritet eller urbefolkningen, har rett til sammen med andre i sin gruppe, å nyte godt av sin kultur, religion og eget språk.
- 31. Lek og fritid**
Barnet har rett til hvile, fritid og lek, og til å delta i kunst og kulturliv.
- 32. Barnearbeid**
Barnet har rett til å bli beskyttet mot økonomisk utnyttning i arbeid, og mot å utføre arbeid som kan svekke utdannings- eller utviklingsmulighetene.
- 33. Narkotika**
Barnet har rett til å bli beskyttet mot ulovlig bruk, omsetting og produksjon av narkotiske stoffer.
- 34. Seksuell utnyttning**
Barnet har rett til beskyttelse mot alle former for seksuell utnyttelse og misbruk. For å verne barn mot slik utnyttning skal staten sette i verk alle nødvendige tiltak, nasjonalt og internasjonalt.
- 35. Bortføring, prostitusjon og salg**
Staten har plikt til å gjennomføre nasjonale og internasjonale tiltak for å hindre kidnapping, bortføring eller salg av barn til ethvert formål og i enhver form.
- 36. Annen utnyttning**
Staten har plikt til å beskytte barnet mot alle former for utnyttelse som er skadelig for barnets velferd.
- 37. Fængsel, dødsstraff og tortur**
Barn skal ikke utsettes for tortur eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff. Dødsstraff eller fængsel på livstid uten mulighet for løslatelse er ikke tillatt hvis forbrytelsen ble utført før fylte 18 år. Barn som er i fængsel, skal holdes atskilt fra voksne, om ikke det motsatte anses å være best for barnet. Fængsling skal bare benyttes som en siste utvei og for et kortest mulig tidsrom. Pågripelse og fængsling skal skje på lovlig måte, og barnet har rett til juridisk og annen aktuell hjelp og til å få en rask og uavhengig overprøving av sin sak.
- 38. Barn i krig**
Staten skal sette i verk tiltak for å hindre at barn som ikke er fylt 15 år, tar direkte del i krigføring. (Et tillegg i 2000 hevet denne aldersgrensen til 18 år.)
- 39. Rehabilitering og reintegrering**
Staten er forpliktet til å iverksette alle hensiktsmessige tiltak for å sikre rehabilitering og samfunnsmessig tilbakeføring av barn som er offer for misbruk, utnyttelse, forsømmelse, tortur, væpnede konflikter eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff.
- 40. Behandling i saker om straff**
Barn som er anklaget eller dømt for straffbare handlinger har rett til en behandling som sikrer verdighet og fremmer dets respekt for menneskerettighetene. Målet er at barnet finner en konstruktiv plass i samfunnet. Staten skal fastsette en kriminell lavalder. Det skal være mulighet til å få overprøvd en straffedom av en høyere myndighet eller domstol. Barnet skal få gratis bistand av tolk hvis barnet ikke snakker det språket som blir brukt.
- 41. Behandling i saker om straff**
Hvis andre nasjonale eller internasjonale lover som staten har vedtatt, sikrer barnet bedre enn med denne konvensjonen, gjelder disse lovene, og ikke konvensjonen.
- 42. Kjennskap til konvensjonen skal spres**
Staten er forpliktet til å gjøre konvensjonens innhold kjent for barn og voksne.
- 43-54. Gjennomføring, oppfølging og eierskap**
Disse artiklene tar for seg den "tekniske" gjennomføringen av konvensjonen.

FNs konvensjon om barnets rettigheter ble enstemmig vedtatt av FNs generalforsamling 20. november 1989.

Artikkel 42 i barnekonvensjonen sier at alle barn har rett til å kjenne til rettighetene sine.

Dette heftet er laget for at lærere og førskolelærere sammen med barn skal ta de første skrittene inn i barnekonvensjonen.

Redd Barna kjemper for barns rettigheter og for at alle barn skal leve et verdig liv – uansett hvem de er og hvor de bor. Vi er medlem av internasjonale Redd Barna som arbeider for og med barn i mer enn 120 land. Det gjør oss til verdens største bevegelse for barn.

Last ned eller bruk Rettighetsslottet via internett:
www.reddbarna.no/rettighetsslottet

For mer informasjon om Redd Barnas øvrige undervisningsmateriell til barnehager og skoler:
www.reddbarna.no/undervisningsmateriell

Redd Barna

Pb 6209 St. Olavsplass

0130 Oslo

Telefon: 22 99 09 00

Bankgiro: 8200 01 03000